

- Директор Балканолошког института САНУ, историчар и дипломата Душан Т. Батаковић недавно је у Француској објавио књигу на енглеском језику „Бурна деценија - Срби на Косову после 1999: уништавање културне баштине, етничко чишћење и маргинализација“.

Геч је о студији која садржи анализе, прве детаљне пописе са статусом црквених и културних споменика, гробаља, а као посебан прилог прибројан је и интегрални извештај специјалног известиоца Савета Европе Дика Мартија. Ова књига је повод за интервју са Батаковићем, који за данас говори о српској политици на Косову и Метохији, обележавању 100 годишњице почетка Првог светског рата и идентитету данашњих Срба.

- Да ли би Вашу нову књигу требало превести и на српски језик због овдашње јавности, као и због предстојећих бриселских преговора о заштити црквене баштине на КиМ?

- Објављујем највише на енглеском јер је тамо важније упозорити на непријатне истине: код нас иначе сви све знају, а не верујем да би овдашње власти извукле неку корисну поуку. Њихова политика заправо, уз смешкање са Тачијем јуче, а Харадинајем сутра, одбацује тегобно наслеђе ове деценије некажњених прогона са етничком мотивацијом. Посебно боле оне наручене репортаже о данашњој Приштини као финој вароши добрих људи, или емисије о мирењу овдашње и тамошње младежи. Помирење је потребно, али има смисла само ако подразумева катарзу. Као да смо заборавили да их питамо где им је 40.000 Срба и Рома комшија из 1999, да ли им неко од њих можда недостаје, шта су учинили да им се они врате и поврате имовину, ко сада живи у њиховим кућама и становима, зашто се празне српска села јужно од Ибра, зашто је број повратника

символичан, зашто се и Горанци очајнички хватају за бугарске пасоше као за сламку спаса?

Има ли било кога међу старијим и младим Албанцима да постави ова питања, или ћемо се и даље, и овде и тамо, претварати да Срба никада није ни било у Приштини. Кад изађем на интернет, видим да су свуда у великом свету, у нашој Европи, а изгледа и у званичној Србији, уз понеку јавну крокодилску сузу, потпуно отписали Србе на Косову и Метохији, као да њихово страдање није од овога света. Та ужасна неправда нагнала ме је да се дубље загледам у поратна страдања, она која се у такозваној међународној заједници оркестрирано прикривају, умањују или негирају, као да ратна и поратна зверства, са злочинима против човечности, обавезно зависе од етничког предзнака жртве, као да нису у питању људи него неке апстрактне, неважне појаве, случајно у људском облику.

Вероватно изгледа безнадежно када на сто других књига у којима се некритички хвале НАТО интервенција и демократски напредак Косова, тек у једној буду сабрани релевантни подаци који указују на супротно, а да притом нису обојени пристрасношћу. Данас је, међутим, све перцепција и (ре)презентација, док ни реалност ни чињеничка релевантност нису на цени. Отуда је могуће да се до у бескрај хвали погубна политика која је довела до прогона близу 250.000 „неалбанаца“, како се еуфемистички називају наши несрећни изгнаници с Косова - 60 одсто свих Срба, 67 одсто свих Рома, 70 посто свих Горанаца.

Питање велеиздаје

Тврдите да у српској историји не постоји пандан бриселским политичким преговорима, јер „никад нисмо пали толико ниско“. Како видите завршницу бриселског процеса и најаву потписивања обавезујућег политичког споразума који би, између осталог, предвиђао и подршку Београда чланству самопроглашене косовске државе у УН?

- Када један нон-пејпер ЕУ из августа 2012, са унапред спремљеним захтевима за подршку циљевима албанских сепаратиста с Косова прогласите Бриселским споразумом, уз пренемагање да је до њега дошло после тешких преговора, онда ова отужна и карикатурална представа којом се оправдава утапање севера Косова у албанске институције у Приштини, не може а да не изазове низ озбиљних питања: зашто се криши

Устав Србије, ко ће за ову велеиздају да одговара, како је било могуће да наша скупштина скоро акламацијом тај споразум прихвати, докле се мисли варати народ?

Видели смо како „ауторе“ Бриселског споразума из српских редова тапшу по рамену и диве им се. Сигуран сам да их у себи презиру, јер нико од њих, за разлику од српских званичника, не би уступио ни педаљ властите земље. Њихова вербална подршка Србији заснива се на једном искључивом циљу: да се преко Београда коначно легализује самопроглашена независност Косова и Метохије, јер док званични Београд на то не пристане, а видимо да пристаје, пошто дефакто признање полако клизи у де јуре, ништа није готово.

Повишена реторика државних нам званичника је и отужна и провидна, а одлуке морално неодрживе. Очекујем стога само нове противуставне уступке садашње администрације, као најаву даљег комадања Србије, праћено убрзаним исељавањима Срба са севера Покрајине. А то исељавање, јављају ми са терена, већ је увелико почело... Народ је збуњен и заплашен, а применом силе као јединог средства убеђивања, сигурно је, неће се, на дужу стазу, одржати српска заједница на северу.

Били сте саветник за Косово бившег председника Србије, учествовали у преговорима с Приштином у којима је посредовао Марти Ахтисари, предводили делегацију Србије пред Међународним судом правде у Хагу. Колико су претходне власти одговорне за садашњу ситуацију?

- Ми смо у претходној администрацији имали јасну политичку оријентацију - „И Косово и Европа“, а председник Тадић није уступку пред огромним притисцима Ангеле Меркел да препусти север Албанцима. У неком тренутку та политика почела је да се круни: тада је Србију наједном почео да заступа само неталентовани почетник Борко Стефановић, а косовске Албанце најискуснији преговарач Едита Тахири. Већ тада је, како је процењено на Западу, из Београда била упућена порука да се прећутно одриче Севера. Не могу све то до краја да проценим, јер сам тада још био амбасадор у Паризу, а од амбасада је сумњиво уопштеним извештајима из централе заправо прикривано шта се и о чему билатерално преговара у Бриселу, све до серије граничних споразума који су протурени у интеррегнуму између избора и формирања Дачићевог кабинета. По образовању нове владе, одлучио сам да се повучем из дипломатске службе и о томе у октобру 2012. обавестио МСП у Београду, како не бих учествовао у противуставном рушењу преосталог српског суверенитета на Косову и Метохији.

Многи мисле да је управо идеја „И ЕУ и Косово“ била почетак краја косовске политике Београда.

- Многе сам питао шта је алтернатива тој политици, али није било реалистичних одговора. Било је предлога да се преговори замрзну на неограничено време. Чинила ми се смисленијом активна политика, где би Србија ушла са КиМ у ЕУ, макар и у статусу Хонконга.

Због чега Немачка жури да заврши послове на КиМ и да ли се и даље може говорити о опасности од стварања „велике Албаније“?

- Независно Косово је амерички пројект у којем су најближи секунданци били Немци, задужени у ЕУ за Балкан, заједно са Аустријанцима, историјским заштитницима албанског национализма у протекла два века. Данас су САД заузети другим кризним жариштима, па је цементирање косовске независности завртањем руке Београду изгледа радо преузела Немачка. Албанци имају традиционално јасан антируски и антисрпски став, послушни су клијенти и спремни да зарад својих потреба послуже дугорочним интересима великих сила на овом простору: дакле идеални сарадници. У тим пословима Албанци су се показали, уз садејство НАТО и одређених обавештајних служби, бољим, послушнијим и сервилнијим савезницима него што се очекивало. С друге стране катастрофалне грешке на српској страни, од Милошевића, а делимично и често наивне, чак дилетантске процене демократских влада после 2000, нису помогле да се бар донекле исправе поразни резултати деценија упорног рада на одвајању покрајине од Србије - сепаратизма који је својевремено и уставним амандманима од 1968. до 1972. и Уставом од 1974, легализовао, уз садејство злогласног Едварда Кардеља, комунистички диктатор Јосип Броз Тито. Нема журбе, јер „велика Албанија“ дефакто већ постоји, у једној хоризонталној равни, премда није правно формализована, она јесте реалност, јер границе између Косова и Албаније више нема, а ударен је нови, непробојни Берлински зид према Србији, на Мердару, а онедавно и на Јарињу.

Србија је најпре прећутала 100. годишницу балканских ратова. Сада се понаша као да Први светски рат, у коме је била ратна победница, није почео аустроугарским гранатирањем Београда 28. јула 1914, док се на свечаној прослави 70. годишнице ослобођења Београда у Другом светском рату очекује и руски председник Путин. Како то објашњавате?

- Ништа, наравно, није случајно. Балкански ратови су овде бачени у засенак, јер је тада ослобођено Косово, које је Бриселским споразумом добровољно предато албанској Приштини, чиме су поништени и обесмишљени главни резултати балканских ратова. Сада се, уз додатно улагивање Берлину, прећуткује и Велики рат, јер смета Немцима, који би да се ослободе бремена одговорности за његово изазивање, да би читав први сукоб светских размера свели на уопштену поуку о бесмисленој кланици, којој је помирење унутар ЕУ, додуше под немачким вођством, права алтернатива. Србија је, прича се, озбиљно упозорена да не истрчава са слављењем свога беспримерног јунаштва, херојског отпора завојевачима и пијетету према жртвама. Председник Србије, иначе председник Одбора за обележавање стогодишњице Првог светског рата, већ их је изгледа послушао, па је некако изостао са прославе стоте годишњице прве српске савезничке победе на Церу. Зар то није неопростив скандал? Зар то није била прилика да се позову шефови савезничких и противничких држава да се направи светско обележавање прве савезничке победе у Великом рату? Следећа прилика биће тек за 100 година. Шта ће бити за Колубарску битку, Ваљевску болницу, Одбрану Београда, Албанску голготу? Хоћемо ли морати да некога молимо да нам дозволи да се осећамо поносним на своју прошлост? Где су преводи књига о свим нашим победама, посебних публикација, о Србији у великим данима, о Солунцима и осталима које финансира и подржава државни врх? То не може да се ради, као што је сада случај, преко приватних иницијатива уз прећутно игнорисање државних институција. Ето на шта је спала Србија: укратко: брука и срамота.

Кад се говори о Русији, треба имати у виду да се Путин још није одредио према руској прошлости пре 1917, а да га совјетски легитимизам велике силе посебно инспирише: отуда се код нас, ради даљег повлађивања Немцима око Првог и улагивања Русима око Другог светског рата, слави 20. октобар, када је совјетска, а не Титова армија ослободила Београд. Заборавља се да су, према ондашњој београдској штампи, Титове снаге дале занемарљив допринос у ослобађању престонице, који је тек после 1948. увећан до неукусних висина, док је најмање 10.000 Београђана, више класних непријатеља, а мање сарадника окупатора, било немилосрдно побијено, да би се Титови генерали уселили у њихове куће и виле.

Да ли би данашње Србе њихови преци од пре 100 година „препознали као своје“, како је то говорио покојни патријарх Павле?

- Већ дуго тврдим да већину становника у Србији чине Југословени, додуше српскога порекла, који немају развијен српски идентитет, па стога ни подразумевајући културни и идентитетски континуитет са Србијом од пре 1918. године. Они су васпитани на партизанским филмовима, а на најбоље српске традиције гледају с презиром, омаловажавањем и одбојношћу титоистичког режима у којем су само Срби били криви за

све. Сећамо се како су такви заурлили кад је Коштуница отишао у Хиландар, али им никада није засметала веза наше државе са Ватиканом, не само као с државом него и њеним шефом, верским поглаваром огромног дела хришћанства... Али кад се дотакнете православне и још пратеће јој српске традиције, онда сва комунистичко-удбашка озлојеђеност и идеолошка одбојност уткана у свест и образовање свих генерација школованих после 1945. долазе до свог пуног изражаја. Блажене успомене патријарх Павле све то је добро видео, покушавајући да делује примером. Упркос јавном одобравању чини се да га је мало људи разумело, а још мање њих следило његов пример.

Наопако схватање политике

Општа оцена је да свет после сукоба у Украјини више неће бити исти. Какве се последице могу очекивати и како би Србија требало да се постави, независно од тога што је кандидат за чланство у ЕУ?

- Не могу ни да замислим колика је забринутост руководиоца нашег Министарства спољних послова пред перспективом да Србија санкционише најоштрије међународне казнене мере које се спремају против Путинове Русије, а све то као председавајући ОЕБС. Како ћете бранити територијални интегритет Украјине са Кримом а нисте ни прст подигли да бисте бранили, а камоли одбранили територијални интегритет Србије? Ти људи који данас воде државу вероватно не могу мирно да спавају, ако имају и трунку савести. Навика да се у политичким вођствима странака наш народ третира као бесловесна маса, чије сећање досеже до две недеље уназад, а политичка култура додирује само дно европских стандарда, дала је некакву снагу политичарима да без страха од последица спроводе логику да у политици ништа није свето и да је све, али баш све, на продају. Да ли се било која европска држава, или да узмемо само балканске - Хрватска, Албанија, Македонија, Мађарска, Грчка..., одрекла иједног квадратног метра своје територије да би се „прагматично“ прилагодила новим околностима и непосредним страначко-политичким потребама? Нешто нисам то приметио. Кад сам једној црногорској амбасадорки у Паризу изјавио да за политику Подгорице према Косову осећам само највећу одвратност, узвратила ми је: „Ма немојте, колега, па то је само политика“, као да је у политици све превара и све подређено само личним и страначким, а не општим, државним и националним интересима. Али кад видите шта се код нас ради, изгледа да је баш то наопако схватање политике сасвим, као какав усуд, преовладало све друге критеријуме.

Југословенска идеја

Да ли је обележавање 100. годишнице Првог светског рата, које ће трајати четири године, прилика да Срби коначно преиспитају свој однос према југословенској идеји у коју су 1918. „утопили“ три ратне победе?

- После пада Русије 1917. Србији није преостало друго решење осим стварања јужнословенске државе, како би се заувек елиминисала опасност од Аустроугарске, и створила једна држава која окупља већину Срба. Тада су Срби имали висок наталитет од шесторо до 12 деце и рачунало се да је то, уз династију, војску и славну традицију, сигурна основа да се српски интереси трајно заштите и не утопе у југословенство. Данас знамо да се све одвијало другачије...

Апис је био опасан авантуриста

Како објашњавате интересовање и симпатије послератних комунистичких власти за пуковника Драгутина Димитријевића Аписа, које сада показују и њихови идеолошки следбеници у актуелној власти, уз подршку Субнора?

- То је још једна у непрегледном низу по Србију поразних удбашких ујдурми. Апис је рехабилитован да би се додатно, као убица невиних официра, дискредитовао краљ Александар и пружила нека компензација оним црнорукцима, не баш бројним, који су се придружили комунистима. Апис је био опасан авантуриста који је оспоравао легитимни демократски поредак и за свој рачун, са преостацима Црне руке, сматрао да има право да арбитра у политичком животу Србије. Да не улазимо у питање Сарајевског атентата... У демократској Европи тога доба се и за мање губила глава...

(Данас)